

Vajdahunyard kincsei

A köznyelv Vajdahunyard-váranak ismeri, pedig a nagy épülettömbnek csak egy részét mintáztta a Hunyadfalú fészkeről alkotója, Alpár Ignác. A Városligetben lévő Mezőgazdasági Múzeumról lesz szó, egy hányatott sorsú intézményről, melynek termeit végigjárni egy fél nap sem elegendő. Elődje már 1869-ben is működött. A mai épület alapkövét a millenniumkor, 1896-ban tették le, majd 1904-ben ismét, mert az eredeti ideiglenes konstrukció a látogatók fejére készült dőlni. Látogató már az első világháború előtt is évi másfél százezer akadt. A múzeum még a Horthy-korszakbeli stagnálás idején is nagy hírű volt. Vezetőit bízták meg a kairói I. Fuad Mezőgazdasági Múzeum megszervezésével. A második világháború majdnem teljesen elpusztította, csak 1950-ben nyílt meg ismét. Ma már, pincétől emeletig terjedő kiállításainak sorával, páratlan élményt nyújt a látogatóknak. Ezeket a kiállításokat néztük végig, részben „Tolna megyei szemmel” is, hogy a megyénkbeli Pestre látogatóknak felhívjuk figyelmét az itteni hasznos látnivalókra.

Szeleczy Ádám dicsősége

A földszintről balra indulva, először az ősi pásztorélet emlékeivel ismerkedhetünk meg. Ezután minden terem egy-egy állattenyésztési és mezőgazdasági termelési ágat mutat be, annak hazai őstörténetétől, a mai modern tenyésztési, termelési módszereken át, egészen az ipari feldolgozásig. Itt van az egy-két emberöltővel ezelőtt még Tolnában is uralkodó vad, de jó húsu „siska” sertés modellje. A múzeum azonban sokszor nemcsak

regisztrál, de kritikát is gyakorol. A huszonnégy férőhelyes, csővázás tehénistálló makettje mellett ott a felírás: „A gyakorlatban nem terjedt el.” A legel-tetési és takarmányozási terem után jutunk a lótenyésztési kiállításához. A csodálatos és mindig veretlen Kincsem csontváza után némi döbbenettel állunk meg az ősló (Equus Eohippus) méretarányos rekonstrukciójánál, mely akkora, mint egy mai puli.

A „Hazai és Külföldi Tudósítások” kiállított 1827. évi száma közli, hogy „a június 15-i pesti végső futtatáson” gróf Széchényi, báró Wesselényi és még sok más mágánás lova után, versenyeztek „34 paraszt lovak három csapatban”. A csapatonkénti három első helyezett újra futott és közülük „első Szeleczy Ádám tolnanémedj lakos lova nyert negyven forintot”.

Az első traktor

Különösen érdekes az ekék kiállítása. Nemcsak a maga idején forradalmi újítást jelentő Vidacs-ekéké, hanem a monstruózus faekéké is. Diesel-traktorokkal ellátott korunkban szívesen feledjük, hogy a világ háromszázötvenmillió földművelő családjá közül kétszázötvenmillió napjainkban is faekével szánt. A gépesítés hazai kezdeteinek nevezetes emléke az először 1852-ben pöfögött cséplő gőzlokomobil modellje. Az első magyar traktor 1913-ban készült Szombathelyen és teljes joggal kapta a „Titán” nevet. Nyolcvanöt mázsa testét négyhengerű benzinmotor hajtotta óránként 2,8 kilométeres sebességgel. Nyolctestű eke-monstrumával napi tizenkét holdat tudott megszántani. Tizenegy

évvél később már piacra került az első HSCS izzófejes traktor.

Vad és hal

A vadászati kiállítás, mely egyben tanulságos vadászfegyver-történeti bemutató is, tele van megyénkbeli trófeákkal. Egy hatalmas, 180.07 internacionális pontszámú dámlapát, Németh Károly ajándéka. Hordozója 1966. október 16-án került puszkacsó elé Gyulajon. Kádár János a Tamásinál ejtett kapitális bika agancsát ajándékozta a múzeumnak. A tamási járás egyébként is sok szempontból országos első. 1881. és 1956. között innen került ki az országban ejtett legtöbb díjazott szarvasagancs, a legtöbb kilenc kilónál súlyosabb, és ugyancsak a legtöbb 28 centisnél nagyobb koszorúméretű agancs.

A megyénkbeli halászoknak sincs azonban sok okuk a szégyenkezésre. A vízgazdálkodási és halászati kiállítás fő helyén díszlik az a 234 centiméter hosszú, 112 kilós viza, melyet 1962-ben a paksi halászok fogtak. Méltó társa az ugyancsak Pakson hálóba került vágótok és egy 209 centiméteres, de „csak” hatvankilós viza is.

Az erdészeti-faipari, a lóp. és tőzeggazdálkodási, a madártani kiállítás után csak a borászatnak szentelt pincében talál Tolna megyei érdekességet a látogató. Egy III. századbéli római kőkoporsóban lelt üveg fényképmásolatát. Az üveg, mai ízlésünk szerint, kissé különös keveréket tartalmazott: mézet, olajat és bort. Ennek valószínűleg kultikus, áldozati jelentősége lehetett. Első bizonyosságául annak a máig élő hagyománynak, hogy a megyénkben élők, mindig szívesen áldoztak a bor istenének.